

Briuselis, 2019 02 05
COM(2019) 50 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

**dėl 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES)
Nr. 1337/2011 dėl Europos daugiamečių augalų statistikos taikymo**

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1337/2011 dėl Europos daugiamečių augalų statistikos taikymo

1. BENDROSIOS APLINKYBĖS

Reglamentas (ES) Nr. 1337/2011 dėl Europos daugiamečių augalų statistikos¹ (toliau – reglamentas) įsigaliojo 2012 m. sausio 1 d. Šiuo reglamentu panaikinti du teisės aktai: 1979 m. vasario 5 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 357/79 dėl vynuogynų statistinių tyrimų² ir 2001 m. gruodžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/109/EB dėl statistinių tyrimų, kuriuos turi atlikti valstybės narės tam tikrų rūšių vaismedžių sodinių galimam derlingumui nustatyti³. Pagal Reglamentą (ES) Nr. 1337/2011 renkamos dvi struktūrinių duomenų apie daugiamečius augalus grupės:

- sodų duomenys apie obuolių, kriaušių, persikų, nektarinų, apelsinų, citrinų, smulkiavaisių citrusų vaismedžius, taip pat alyvmedžius ir vynuogynus, skirtus valgomosioms vynuogėms auginti, ir
- vynuogynų duomenys apie vynuogynus, kuriuose auginamos vynuogės vynui ir razinoms gaminti bei dvejopos paskirties vynuogės.

Lig šiol surengti trys duomenų rinkimo etapai: du – dėl sodų duomenų (2012 ir 2017 m.) ir vienas – dėl vynuogynų duomenų (2015 m.).

Reglamento 13 straipsnyje teigiama, kad „ne vėliau kaip 2018 m. gruodžio 31 d., o vėliau kas penkerius metus, Komisija peržiūri šio reglamento taikymą. Atlikdama peržiūrą, Komisija įvertina, ar būtina teikti visus 4 straipsnyje nurodytus duomenis. Jei Komisija mano, kad kai kurių iš tų duomenų daugiau teikti nereikia, ji pagal 11 straipsnį gali priimti deleguotuosius aktus, kuriais išbraukiami tam tikri I ir II prieduose nurodyti duomenys“.

Šioje ataskaitoje apibendrinamos pagrindinės reglamento taikymo peržiūros išvados. Ataskaitoje atsižvelgiama į 2020 m. Europos žemės ūkio statistikos strategiją, kurią 2015 m. lapkričio 19 d. vykusiame 27-ajame posėdyje patvirtino Europos statistikos sistemos komitetas, ir pateikiamas

¹ 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1337/2011 dėl Europos daugiamečių augalų statistikos, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 357/79 ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/109/EB (Tekstas svarbus EEE) (OL L 347, 2011 12 30, p. 7).

² 1979 m. vasario 5 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 357/79 dėl vynuogynų statistinių tyrimų (OL L 54, 1979 3 5, p. 124).

³ 2001 m. gruodžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/109/EB dėl statistinių tyrimų, kuriuos turi atlikti valstybės narės siekdamos nustatyti tam tikrų rūšių vaismedžių sodinių galimą derlingumą (OL L 13, 2002 1 16, p. 21).

naujas daugiamečių augalų struktūrinių statistinių duomenų rinkimo teisinis pagrindas, kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1337/2011, dėl kurio teikiama ši ataskaita.

2. PAGRINDINĖS IŠVADOS IR VERTINIMAS

Kaip matyti iš patirties, susijusios su sodų duomenų rinkimu 2012 ir 2017 m. ir vynuogynų duomenų rinkimu 2015 m., taip pat iš grįžtamosios informacijos, pateiktos įvairių ekspertų grupių posėdžiuose⁴, ir valstybių narių teikiamų kokybės ataskaitų, įgyvendinant Reglamentą (ES) Nr. 1337/2011 kyla tam tikrų problemų. Duomenų naudotojų poreikiai per pastarąjį dešimtmetį taip pat pasikeitė.

2.1. Su duomenų rinkimu susiję klausimai

Remiantis duomenų ir kokybės ataskaitų analize, akivaizdu, jog renkant sodų ir vynuogynų duomenis kyla tam tikrų bazinių sunkumų.

2.1.1. Sodų duomenų rinkimas

Duomenų kintamųjų (rūšies grupės, vaisių spalvos, derliaus nuėmimo laiko, amžiaus, tankumo) kryžminių lentelių taikymas lemia dvejopas pasekmes. Pirma, valstybės narės turi taikyti labai dideles imtis. Šalių, kurios sodų duomenų registro neturėjo, vidutinis imčių dydis buvo labai didelis – jis siekė 54 proc. Taigi penkios iš šių šalių turėjo surengti surašymą, kad galėtų surinkti duomenis apie sodus. Antra, kadangi duomenys suskirstomi išsamiai, jiems surinkti reikia daug išlaidų ir laiko. Vidutinės vienos šalies sodų duomenų rinkimo išlaidos (per ataskaitinius metus) – apie 220 000 EUR (jos gali siekti 2 500–900 000 EUR). Statistikos institucijų darbo sąnaudos siekia 0,1–6,2 etato ekvivalento (EE). Be to, labai didelė našta tenka respondentams, kadangi imtys labai didelės, o klausimynai – ilgi ir dėl to reikia atlikti daug plotų matavimų.

Deja, didelės nacionalinio lygmens investicijos, skirtos labai išsamiai informacijai surinkti, duomenų naudotojams neteikia visokeriopos naudos, nes dėl statistinių duomenų konfidencialumo kai kurie surinkti duomenys negali būti skelbiami.

Reglamento I priede apibrėžtos rūšių (visų pirma obuolių ir kriaušių) grupės tinkamai neatspindi rūšių grupių pasiskirstymo ES. 34 proc. desertinių obuolių vaismedžiais ir 18 proc. kriaušių vaismedžiais apsodinto ploto priskiriama prie kategorijos „Kita“. Problema dar didesnė šiaurinėje ir rytinėje Europos dalyse – kai kuriose šalyse beveik visi sodai priskirti prie kategorijos „Kita“.

⁴ Augalų statistikos darbo grupės posėdžiai (2012–2017 m.), Žemės ūkio statistikos nuolatinis komitetas (iki 2014 m.) ir Žemės ūkio statistikos direktorių grupė (nuo 2015 m.).

Sunku savanoriškai rinkti duomenis apie pasodintus obelų, kriaušių ir persikų vaismedžius, kurių vaisiai skirti perdirbti pramoniniu būdu, nes daugeliu atvejų ne vaisių veislė, bet oro bei rinkos sąlygos ir kokybės aspektai labiau lemia kasmetinius ūkininkų sprendimus dėl to, ar jie vaisius parduoda vartoti, ar perdirbti pramoniniu būdu.

2.1.2. Vynuogynų duomenų rinkimas

Reglamento 3 straipsnio 4 dalyje teigiama, kad duomenys apie vynmedžius, išskyrus valgomąsias vynuoges (reglamento II priedas), teikiami „remiantis turimais visų į vynuogynų registrą, nustatytą pagal Reglamento (EB) Nr. 1234/2007 185a straipsnį, įtrauktų ūkių duomenimis; to registro apibrėžtis pateikiama Reglamento (EB) Nr. 436/2009 3 straipsnio 1 dalies a punkte“. Dėl privalomos vynuogynų registro ir pagal reglamentą renkamų vynuogynų duomenų sąsajos keliose valstybėse narėse kyla problemų, nes registras ne visada atnaujinamas ir į jį neįtraukiami visi reglamente išvardyti kintamieji. Įpareigojimas naudoti registrą kaip vienintelį duomenų šaltinį taip pat kelia problemų Europos statistikos praktikos kodekso požiūriu⁵. Taip yra dėl to, kad 6 straipsnio 2 dalyje nurodyta, jog renkantis statistinių duomenų šaltinius turėtų būti atsižvelgiama į statistines aplinkybes, o 12 straipsnio 1 dalyje reikalaujama, kad pirminiai duomenys būtų reguliariai vertinami ir patvirtinami.

2.2. Naudotojų poreikiai

Po konsultacijų su politikos generaliniais direktoratais pasitvirtino tai, kad Komisijai turi būti pateikiama tiksli informacija apie galimybes ES auginti tam tikrų rūšių daugiamečius augalus. Siekiant užtikrinti, kad bendra žemės ūkio politika būtų tinkamai administruojama, Komisija reikalauja reguliariai teikti duomenis apie daugiamečius augalus. Tačiau patikrinus duomenis paaiškėjo, kad galima imtis priemonių siekiant sumažinti našta, visų pirma renkant duomenis apie sodus.

⁵

Europos statistikos praktikos kodeksas nacionalinėms statistikos institucijoms ir Eurostatui (ES statistikos institucija), kurį 2017 m. lapkričio 16 d. patvirtino Europos statistikos sistemos komitetas: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/4031688/8971242/KS-02-18-142-EN-N.pdf/e7f85f07-91db-4312-8118-f729c75878c7> (tik anglų kalba).

Renkant struktūrinius statistinius duomenis, teikiamus politikos stebėsenos tikslais, toliau nurodyti kintamieji nebereikalingi:

- obuolių ir kriaušių rūšių grupės;
- persikų, nektarinų ir valgomųjų vynuogių vaisių spalva ir
- persikų, nektarinų, abrikosų, apelsinų ir smulkių citrusų vaisių derliaus nuėmimo laikas.

Be to, nebereikia sudaryti amžiaus ir tankumo kintamųjų kryžminės lentelės, net jei duomenis pagal šiuos kintamuosius galima rinkti atskirai. Duomenys gali būti renkami kas 6–7 metus, nes sodų ir vynuogynų struktūra yra palyginti stabili. Pagal reglamentą valstybės narės, kuriose vynmedžiai auginami ne mažesniame nei 500 ha plote, privalėjo rinkti duomenis. Sodams nustatyta kiekvienai vaismedžių rūšiai nacionaliniu lygmeniu taikyta riba buvo 1 000 ha. Siekiant šią ribą suderinti su kitomis vyno sektoriaus priemonėmis ir registrais, vynuogynams, kuriuose auginamos vynui gaminti skirtos vynuogės, taip pat turėtų būti taikoma 1 000 ha riba.

Politikai įgyvendinti reikia duomenų, kurie geriau atspindėtų regionines vietas. Pagal reglamentą duomenys apie vaismedžius buvo renkami NUTS 1⁶ lygmeniu, o vynuogynų duomenys – NUTS 2 lygmeniu. Kadangi šie duomenys svarbūs tiriant sodų ir vynuogynų regioninį potencialą tiek rinkos valdymo, tiek krizės atveju, visi struktūriniai duomenys apie sodus ir vynuogynus turi būti renkami NUTS 2 lygmeniu.

3. 2020 M. EUROPOS ŽEMĖS ŪKIO STATISTIKOS STRATEGIJA IR NAUJOS KARTOS ŽEMĖS ŪKIO STATISTIKA. POVEIKIS REGLAMENTUI (ES) Nr. 1337/2011

Nuo 2014 m. Eurostatas intensyviai dirbo su duomenų naudotojais (daugiausia – kitais Komisijos departamentais ir ES institucijomis) ir nacionalinėmis statistikos institucijomis dėl žemės ūkio statistikos strategijos nuo 2020 m.⁷. Žemės ūkio statistikos strategija siekiama:

- veiksmingai rengti statistinius duomenis, atitinkančius naudotojų poreikius;
- labai nepadidinti respondentams ir statistikos sistemoms tenkančios naštos ir pateikti daugiau statistikos duomenų;
- pagerinti žemės ūkio statistinių duomenų posričių nuoseklumą;
- paaiškinti ir supaprastinti sąvokas ir apibrėžtis;
- gerinti žemės ūkio statistikos kokybę ir
- geriau integruoti žemės ūkio, miškininkystės, žemės naudojimo ir aplinkos statistiką.

⁶ Teritorinių statistinių vienetų nomenklatūra.

⁷ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas. Poveikio vertinimas, pridedamas prie žemės ūkio statistikos strategijos nuo 2020 m. bei paskesnių galimų teisėkūros scenarijų.
SWD/2016/0430 *final* – 2016/0389 (COD),
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52016SC0430> (tik anglų kalba).

Įgyvendinimo etapas prasidėjo 2015 m., Europos statistikos sistemos komitetui patvirtinus strategiją. Poveikio vertinime nustatyta, kad dviejų įgyvendinimo etapų strategija geriausiai atitinka statistikos sistemos ir duomenų naudotojų poreikius.

- Pirmasis etapas – integruotos ūkių statistikos (IŪS) pagrindų reglamentas, apimantis ūkio struktūros tyrimą, kuriam šiuo metu taikomas reglamentas dėl ūkių tyrimų⁸, taip pat statistinius duomenis apie sodų ir vynuogynų struktūrą pagal Reglamentą (ES) Nr. 1337/2011 ir tam tikrus agrarinės aplinkosaugos rodiklius. Struktūriniai duomenys apie sodus ir vynuogynus bus renkami pagal 2018 m. liepos 18 d. priimtame Reglamente 2018/1091 (IŪS reglamentas)⁹ nustatytus modulius „Sodai“ ir „Vynuogynai“. Reglamentas (ES) Nr. 1337/2011 panaikintas ir nustoja galioti nuo 2022 m. sausio 1 d.
- Antrasis etapas – SAIO (žemės ūkio sąnaudų ir produkcijos statistikos) reglamentas, apimantis, be kita ko, augalų auginimą ir pusiausvyros užtikrinimą.

IŪS reglamente nustatytų modulių „Sodai“ ir „Vynuogynai“ duomenys pagal augalų rodiklius bus mažiau išsamūs, tačiau Eurostatui jie bus teikiami kaip su pagrindiniais ūkių duomenimis susieti mikroduomenys. Taip suteikiama galimybė lanksčiau naudoti duomenis ir geriau patenkinti naudotojų poreikius. Naudojant mikroduomenis bus galima pateikti kryžminę lentelę, iš kurios bus matyti, kokią veiklą vykdantys ūkininkai augina skirtingų rūšių daugiamečius augalus ir kaip šie ūkininkai dirba (pvz., koks jų amžius, išsilavinimas ir mokymosi patirtis, kita ūkininkavimo veikla, kita pelninga veikla, neatsižvelgiant į tai, ar jie įsikūrę mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse, ir t. t.).

3.1. IŪS reglamente nustatytas modulis „Sodai“

Struktūriniai statistiniai duomenys apie sodus bus įtraukiami į IŪS reglamente nustatytą modulį „Sodai“. Šis modulis padeda spręsti 2 skyriuje nurodytas problemas ir juo atsižvelgiama į dabartinius Komisijos poreikius. Modulis „Sodai“ apima maždaug šešiais šimtais mažiau kintamųjų, nei nustatyta Reglamente (ES) Nr. 1337/2011. Manoma, jog tai padės sumažinti duomenų rinkimo sąnaudas ir našą – net ir atsižvelgiant į NUTS 2 lygmeniu taikomus tikslumo reikalavimus.

Moduliui „Sodai“ skirti duomenys apie sodus bus renkami 2023 m.

⁸ 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1166/2008 dėl ūkių struktūros tyrimų bei žemės ūkio gamybos metodų tyrimo, panaikinantys Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 571/88 (OL L 321, 2008 12 1, p. 14).

⁹ 2018 m. liepos 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1091 dėl integruotos ūkių statistikos, kuriuo panaikinami reglamentai (EB) Nr. 1166/2008 ir (ES) Nr. 1337/2011 (OL L 200, 2018 8 7, p. 1).

3.2. IŪS reglamente nustatytas modulis „Vynuogynai“

Iš esmės vynuogynų duomenų, renkamų pagal IŪS reglamento modulį „Vynuogynai“, turinys bus toks, koks nustatytas Reglamente (ES) Nr. 1337/2011. Vienintelis skirtumas susijęs su pagrindinių vynuogių veislių apibrėžtimi. Pagal esamą apibrėžtį pagrindinėmis veislėmis laikomos veislės, kurių vynmedžiai nacionaliniu lygmeniu užima ne mažesnę negu 500 ha plotą. IŪS reglamente jos apibrėžiamos pagal principą „iš apačios į viršų“: kiekvienas vynuogių augintojas pateikia duomenis apie 10 pagrindinių ūkyje auginamų veislių ir pagal šiuos duomenis nustatomos pagrindinės nacionaliniu lygmeniu auginamos veislės.

Pagal IŪS reglamente nustatytą modulį „Vynuogynai“ valstybės narės gali pasirinkti, kad renkant vynuogynų duomenis būtų naudojamas geriausias turimas duomenų šaltinis (duomenų rinkimas arba vynuogynų registras). Tačiau Komisija ragina valstybes nares kuo daugiau naudoti vynuogynų registro duomenis, nes tai padeda sumažinti respondentams tenkančią naštą, taip pat sąnaudas. Siekdama pagerinti vynuogynų registro duomenų kokybę, Komisija planuoja skelbti kvietimą teikti paraiškas dotacijoms, skirtoms vynuogynų registro ir statistinių duomenų rinkimo (įskaitant statistinį ūkių registrą) sąveikai pagerinti.

Vynuogynų duomenys pagal IŪS reglamentą bus renkami 2026 m. 2020 m. vynuogynų duomenys bus teberenkami pagal Reglamentą (ES) Nr. 1337/2011, kad būtų suteikta pakankamai laiko statistiniam ūkių registrui suderinti su vynuogynų registru, nes IŪS reglamente reikalaujama tai padaryti.

4. IŠVADOS

Reglamentas (ES) Nr. 1337/2011 taikomas ne taip veiksmingai, kaip buvo planuota jį priimant. Taip yra dėl to, kad taikomi pernelyg išsamūs duomenų turinio ir kryžminių lentelių reikalavimai. Dėl šių veiksnių, be kita ko, respondentams tenka didelė našta, be to, didėja duomenų rinkimo sąnaudos, o kai kurie surinkti duomenys yra konfidencialūs. Ilgainiui duomenų naudotojų poreikiai taip pat pasikeitė ir šiuo metu Komisijai gali būti teikiama mažiau išsami informacija.

Dėl minėtų priežasčių ir siekiant įgyvendinti žemės ūkio statistikos strategiją nuo 2020 m., duomenų rinkiniai „Sodai“ ir „Vynuogynai“, kuriems taikomas Reglamentas (ES) Nr. 1337/2011, įtraukti į naująjį IŪS reglamentą. Reglamentas 1337/2011 panaikintas ir nustos galioti, kai 2020 m. bus surinkti vynuogynų duomenys (jie turi būti pateikti 2022 m.).

Naujasis struktūrinių duomenų apie sodus ir vynuogynus teisinis pagrindas geriau atitiks naudotojų poreikius ir tikimasi, kad tai padės sumažinti respondentams tenkančią naštą. IŪS reglamente nustatytą modulį „Sodai“ ir „Vynuogynai“ duomenys padės nuodugniai išanalizuoti vaismedžius ir vynmedžius auginančius ūkius. Tai bus įmanoma padaryti, nes teikiant

mikroduomenis atsiras daugybė galimybių ir bus įmanoma sodų ir vynuogynų struktūrinius duomenis susieti su visais ūkių struktūriniais duomenimis. Tai atitinkamai padės sustiprinti įrodymų bazę, naudojamą priimant sektoriui svarbius sprendimus.